

Det tidlösa samhällskontraktet

Hur kan Sverige arbeta för att implementera
säkerhetsrådsresolutionerna 2250 och 2419,
om unga, fred och säkerhet, nationellt?

av

Hedda Jederud Grew

Det finns få som citerats så mycket som Churchill och det finns faktiskt få med så många citat som kretsar kring ungdom som från Churchill. Ett av citaten (om än inte helt bekräftat att han faktiskt sade det) är det från när han blev premiärminister samtidigt som Hitler avancerade mot Storbritannien:

”Man borde ha haft makt när man var ung. När förståndet var skarpt. Musklerna starka. När ungdomen falnar må visheten vara nog.”

I Sverige utgår all offentlig makt från folket enligt regeringsformen (en av grundlagarna) - det vill säga alla svenskar över arton. Skiljelinjen mellan ungdom och vuxen är tydlig, likaså ansvars - och maktfördelningen. Ungdom är till skillnad från etnicitet, klass och kön en fas i livet. Men det är en ganska ny formellt socialt accepterad fas i livet i form av tonåring och ungdom. Tidigare sågs unga helt enkelt som ofullkomliga barn eller oerfarna vuxna.

Paradigmskiftet kring vad det innebar att vara ung och driva förändring kom på tapeten under 1950 - 60 talet och året 1968 anses vara en milstolpe. Året, 1968, blev en språngbräda för radikala förändringar i tanken kring unga, samhället och kultur. Ungdomarna och ungdomskulturen drev på politiska, sociala och kulturella förändringar i hela världen - inte minst i Sverige.

Då, under slutet av 60-talet, var de äldre fler än de unga - idag är mer än hälften av den levande mänskligheten under 30 år och i Sverige är de unga en aktiv, samhällsengagerad grupp. Världen och Sverige är yngre än vad många tror men styrs av en äldre majoritet som inte känner världen på det sätt som krävs för att deras beslut och konsekvenser ska hålla långsiktigt. Längre har unga setts som ofullkomliga eller potentiella störningselement. En vanligt förekommande mening är att många unga frustrerade människor leder till mer sociala problem som våld, droger och gängkriminalitet. I FN:s säkerhetsrådsresolutioner anses däremot unga vara effektiva fredsbyggare istället för pådrivare av konflikter. Personligen - hur personlig man nu ska vara i en uppsats - är det något jag kan relatera till. Samma år som den första ungdomsresolutionen röstades igenom, 2015, drev jag en flyktingorganisation i krisens Grekland. Jag svabbade lägergolv, koordinerade volontärer och begravde drunknade barn och unga i min ålder som försökt fly sina brustna länder. Jag tog överlevare till läkare och försedde folk med SIM-kort så de kunde leta rätt på släktingar. Men, framför allt fick jag stå till svars för att jag ”lockade” fler flyktingar till Grekland, för att jag inte accepterade ordningen som skulle följas även om den inte fungerade. Främst kom kritiken från de som

hade ansvaret förordnat men brast i sitt ansvarstagande. Särskilt minns jag när en grekisk kommunalarbetare, ilsken och högröd i ansiktet, hytte armen mot mig i lägret och utropade *Who gave you permission to do this?!* när jag planerat hur volontärerna jag ansvarade för skulle bemanna veckan med lägerchefen. Om det var något jag lärt mig vid det laget var det att ingen tog mig helt på allvar för jag var ”den unga svenskan som tror hon kan rädda världen” och jag vände mig mot honom och sade: *God*.

Gud var mer trolig initiativtagare än jag själv. För det är ingen som lyssnar på en tjugoårig, invandrad, en och en halv meter lång kvinna - men väl på Gud eller en inhemsk, äldre man som bestämmer sig för att ta ansvar och maktposition när ingen annan är villig. Sverige fokuserar på ungas deltagande och inkludering i fredsbevarande arbete runt om i världen genom bistånd - och jag hoppas att det hjälper andra en och en halvmeterlånga unga runtom på jorden som försöker ta ansvar när ingen annan ids göra det på ett fungerande sätt.

Unga, fred och säkerhet

FN:s säkerhetsråd antog 2015, som var alla världens ungas år, en resolution om att öka ungas inflytande i arbetet för fred och säkerhet som blivit känd som resolution 2250. Två år senare analyserade Folke Bernadotteakademin på uppdrag av svenska regeringen hur Sverige bäst skulle kunna genomföra FN:s säkerhetsrådsresolutioner. Unga från civilsamhället och representanter från FN samlades för att omvandla ord i resolutionerna till faktisk handling. De menade att Sverige i stort behövde ”*påkalla mekanismer och strukturer som möjliggör att unga representeras i konfliktförebyggande, fredsbyggande och statsbyggande insatser.*”¹ De kom fram till att det saknas strategier, både lokalt, nationellt och internationellt, för hur unga-, fred- och säkerhetsagendan ska bli verklighet. Rapporten visade att mekanismerna inte är det enda som behövs, utan att också insikter behövs om hur ungas kompetens ska nyttjas. I en tid då miljoner unga känner sig förbisedda och orättvist behandlade räcker det inte med att de ungas initiativ under fenomen som den arabiska våren, March For our Lives och Fridays For Future uppmärksammas - utan de måste få vara en del av att göra initiativen till verklighet.

Medan det hände var jag kvar i Grekland, och vid hemkomsten blev jag aktiv i Röda Korsets Ungdomsförbund, RKUF. Svenska Röda Korset-rörelsen upplevde ett ungdomshistoriskt

---

¹ <https://fba.se/contentassets/16784525faeb47458b02154db5121ba7/analys-av-mojligheterna-for-sverigesgenomforande-av-sakerhetsradsresolution-2250-om-unga-fred-och-sakerhet.pdf>

2015. För det var första gången sedan ungdomsförbundet RKUF bildades som ingen i organisationen hade skickat in en motion till riksstämman om att ungdomsförbundet skulle läggas ner. Det var och är stort, för ungdomsförbundets existens har ofta ifrågasatts. Att svenska organisationer har ungdomsförbund förverkligar till viss del de strukturer som menas i resolutionen, men det borde vara självklart att unga alltid integreras i organisationernas beslutande organ. För har svenska organisationer och företag idag strukturer som möjliggör att unga kan arbeta på samma villkor - eller ska det fortsätta hävdas att ungdomar har annat för sig eller att deras perspektiv inte räcker? Ska inte valberedningar och styrelser arbeta aktivt med att få in ungdomar och en faktisk samhällsavspegling i styrelser? Teoretiska verktygslådor som agenda 2030, fredsresolutioner och samhällskontraktsteorier är ingenting värda om de inte används som en lathund, utan endast som förkläden. Det finns en rad samhällskontraktsteoretiker som formade dagens svenska samhälle, men som utelämnat i princip alla som inte är myndiga män. För rätten att inkluderas fick många kämpa, inte minst kvinnorna. Om inte visionerna varit gemensamt utformade från början, hur ska de då överhuvudtaget kunna implementeras?

Ungdomsresolutionerna gör att det finns något att utgå från även om det saknas direktiv för vad som ska mätas. Organisationer, myndigheter och företag skapar gärna tillfälliga utrymmen och aktiviteter för unga, men hittar på allsköns ursäkter för att inte ge plats åt dem på maktpositioner. Det finns mängder med exempel på organisationer som har olika former av praktikant- och styrelseprogram, men som sedan inte vill släppa in unga på förtroendeposter på grund av argument som att deras eventuella framtidsplaner och familjeliv skulle störa deras arbetsliv. Eller att det helt enkelt är att gå lite för långt att sätta en ganska oerfaren ungdom på en maktposition. I och med det nya samhällskontraktet som utformas på olika håll måste de unga också hålla i pennan. Det kan låta enkelt men i den knepiga verkligheten verkar det svårt för många att ge ansvar och makt till yngre.

De manipulerade unga

Något som unga agendasättare ofta erfar är förminskning och förlöjligande - ett aktuellt exempel är reaktioner som Greta Thunberg får motta. Hon framställs av vissa som ett naivt barn, en förledd flicka utan egen röst, någon som utnyttjas av äldre med egna agendor.²

---

² <https://newsvoice.se/2019/02/miljo-greta-barn-politik/>

Liknande retorik hördes då till exempel Malala Yousafzi sköts. Många menade att media utnyttjat och ”skapat” henne. Liknande fenomen kunde vi se med ungdomarna som överlevde skolmassakern i Parkland och tog initiativet till ”March for our lives”. Det finns en tendens att yngre antingen framstår som ett sällsynt engagerat helgon till klimataktivist eller ett manipulerat barn, en ikon till skolaktivist eller BBC-skapad bloggare. Antingen en klarsynt vapenmotståndare eller vilseledd, traumatiserad överlevare. Retoriken åt båda håll tar fokus från det som faktiskt är viktigt. Istället för att diskutera systemfelen som leder till deras engagemang och aktivism inte kanaliseras på effektivare sätt framställs de av alltför många som okunniga, naiva barn. Istället för att diskutera vad som leder till att många unga tycker att det är mer effektivt att skolstrejka utanför riksdagen, att marschera för att man ska få känna sig trygg från vapen i skolan eller att många inte går vidare i moderförbundet när de ”växt ur” ungdomsförbunden diskuterar man vilka som vilseleder dem eller varför de anpassar sig till det som är. Däri ligger ett allvarligt grundfel i debatten, istället för att prata med unga pratar man om dem på ett alternativt sätt. Det ihop med en alltmer växande osäkerhet kring unga som engagerar sig gör det än viktigare att resolutionerna faktiskt blir vardag, en del i det löpande arbetet och en produkt för sophögen. Under Almedalen förra året blev en rad unga deltagare utsatta för hat och hot till den grad att många inte längre kände sig trygga nog att delta.³ Det räcker inte med att den svenska regeringen ber en myndighet att analysera hur Sverige kan arbeta med unga, fred och säkerhet. Ungas representation ska inte endast diskuteras i politikens innersta korridorer eller för redan frälsta. Det krävs språkförändring kring unga om aktiva medborgare samt kunskapsspridande om ungas del i svenska samhället, från skolor till ideella föreningar till media till myndigheter och påverkansorganisationer. Unga behöver få tala själva och känna sig trygga och inbjuda till aktiva samtal när de gör det.

Fred och säkerhet

Okunskapen kring betydelsen av unga är inte exklusivt för de som varit unga, utan i allra högsta grad hos många unga engagerade själva. När freds- och säkerhetsbegrepp kommer upp på tapeten är det inte sällan man hör unga i samhällsorganisationer uttrycka sig på sätt som att *”Vår organisation handlar inte om fred, försvar och säkerhet”* eller *”Jojo, men vi syslar ju inte med krig och vapen utan med att engagera unga efter skolan”*. Fredsbegreppet är

---

³ <http://hel.lsu.se/press/ta-hotet-mot-unga-pa-allvar?fbclid=IwAR2NBBjuD0t4cD5oE6eYNBVIPT3sVtRfJd1AJXIlzUn6GdViZHIEFexb-0A>

fortfarande starkt förknippat med maskulinitet, krig, våld och väpnad konflikt och inte alls med att det innefattar avsaknad av till exempel våld mot kvinnor och barn, rättssäkerhet och hela samhällets inkludering i utformandet av samhället och livet. En ungdomsorganisation som exempelvis sysslar med läxhjälp, kunskapsspridning om flyktingar och samtalsstöd har ju ingenting med fredsarbete att göra - utan det är något för dem som pratar om utrikespolitik och hur man ska få slut på väpnade konflikter. Men det är just här som resolutionerna kan användas för att bredda fredsbegreppet hos de som inte vet att det redan innefattar dem. Symptomet är ingrott i många ungdomsorganisationer att man inte ser sitt arbete som en del av konfliktförebyggande eller fredsarbete, utan mer som en välgörande katalysator, kort och gott frivilligarbete av unga för unga. Att man arbetar med förebyggande fredsåtgärder likaväl som arbetar med att stärka unga i samhället är det få som ser och när man ska säga det eller våga börja koppla sig till det som uttryckligen säger "fred" och "säkerhet" backar man. Det för att man helt enkelt inte tycker sig ha äganderätt till begreppen i och med att man "bara" bedriver läxhjälp, idrottsträningar, kunskapsspridning eller samtalsstöd. Att samarbeta med de som uttryckligen jobbar med försvar och säkerhetspolitik upplevs som främmande då det inte är det "som vår organisation sysslar med". Men fred är mer än avsaknad av väpnad konflikt. Det är avsaknad av fysiskt och psykiskt våld och tillgängligheten till stöd, samtal, diplomati och förståelse. Många säger att ungdomsorganisationer måste koppla sina verksamheter till den nationella säkerheten för att få genomslag hos regeringen men det är svårt att koppla säkerhetsaspekterna till det nationella arbetet om organisationsmedlemmarna själva inte inser vikten av det de faktiskt gör och är. Säkerhet är en grundbult i alla stater och något som få regeringar förbiser, men det är lätt att förbise dem som ska utgöra säkerheten om de själva inte inser det.

Att regeringen tar initiativ till att utforma aktionsplaner för ungdomsresolutionerna ihop med de unga aktörerna är en start och särskilt att se till att det är de unga som får leda dem. Det ihop med utnyttjandet av internet för att nå hela landet, ökat samt kontinuerligt finansiellt stöd till ungdomsorganisationer och eventuellt sänkt rösträtt är steg på vägen. Det är ett socialt paradigmskifte liknande det 1968 som behöver komma till samtidigt som faktiska juridiska och konstitutionella systemändringar görs. Stereotyper om unga behöver brytas och särskilt bland oss unga själva, för det är där en stor del av de största tvivlen ligger. Likt många andra som börjat nosa på tanken att man faktiskt är en potentiell maktbärare och viktigast av allt aktiv medborgare, är det svåraste hindret att ta sig över det förminskande tvivlet - särskilt när man förminskas eller utfrågas om vem som gett en lov att göra något. Att bygga fred är

säkerhetspolitikens DNA och det görs dagligen över telefonlinjer, skolbänkar och matbord av hundratusentals unga - inte endast i fredsöverenskommelser och vapenuppehåll.

Det nya samhällskontraktet

Samtidigt som ungdomsresolutionerna tagits fram har en aktiv debatt pågått under flera år om det brutna samhällskontraktet. Många upplever att svenska staten inte levererar det den ska, att samhället glider isär och att det gnisslar mellan de med makt och de med mindre makt. Men samhällskontraktet kanske inte är brutet - utan det har kanske helt enkelt visat sig att det som fanns och kallades för kontrakt inte längre höll för att det helt enkelt inte var representativt utformat från början. Det jag själv inte helt insåg för tre år sedan var att alla de som då gick in och höll samhället under armarna i stor utsträckning var de som hade blivit utelåsta från att vara med och utforma det innan: kvinnor, socioekonomiskt svaga medborgare, invandrare, statslösa och framför allt unga som tidigare känt att det inte var någon idé att göra något åt något för man var helt enkelt inte än fullvärdig medborgare än som skulle bli tagen på allvar. Men då hade de möjligheten att praktisera sina visioner och idéer när det offentliga brast eller kollapsade. Oavsett hur samhällskontraktet förändras i och med hybridorganisationer/företag, klimatförändringar, migration, föränderlig ekonomi och en rekordstor ung generation är det farliga om unga återigen inte är en del av att redigera samhällskontraktet. För i tider av stora samhällsomvandlingar som den gröna omställningen, migrationsrörelser och demografisk skiftning innebär kan samhället istället byggas på alla visioner och idéer från början snarare än att aktiveras när krisen slår till. Detta är minst sagt nödvändigt i Sverige där klyftorna mellan generationer, landsbygd och stad samt socioekonomiska grupper gnisslar alltmer högljutt. Där unga upplever att de behöver strejka eller gå med i kriminella gäng för att synas.

Det viktigaste av allt är att inte låta resolutionerna förbli fina papper utan att de förverkligas genom investeringar av både tid och resurser i ungdomsorganisationer och förbund, genom att anställa, nominera och få unga att kandidera. Men framför allt att integrera den unga världsbilden med den rådande maktens. Det är först då som unga kan sluta skolstrejka, marschera för sina liv eller tvingas be om ursäkt för att ta ansvar när de som vägrar dela sin makt brister. När jag fyllde min lägenhet med donationer frågade jag inte om lov, utan jag fyllde ett tomrum som de som var "vuxna" nog för makt var upptagna med att skylla på att andra makthavare inte fyllde. I deras ögon var det otroligt att ingen gett mig direktiv eller lov

att göra något utan att jag i början var en huvudvärk som störde systemet - ett par månader senare hade andra öar inspirerats av vårt gräsrotsarbete som tagit fart i min lägenhet. Fred och säkerhet genom en ungdomslins handlar om mer än resolutioner, engagemang, förtroenden, panelsamtal och styrelser - det handlar om ett tidlöst samhällskontrakt som unga ständigt är delaktiga i. När unga kan vara med och ta besluten de ska fortsätta implementera om tjugo, trettio, fyrtio år - först då utgår all makt från folket på riktigt. Churchill var nog inte fel ute när han undrade varför man inte har makt när det skarpa förståndet och starka musklerna råder – att föra ihop det med flammande glöd och äldres vishet kanske är receptet för ett tidlöst, svenskt samhällskontrakt som inte vet vad ungdomsresolutioner är.

Källförteckning

- Folke Bernadotteakademien. ”*Analys av möjligheterna för Sveriges genomförande av säkerhetsrådsresolution 2250: unga, fred och säkerhet*”
Hämtad 10 april 2019, publicerad 29 september 2017.
<https://fba.se/contentassets/16784525faeb47458b02154db5121ba7/analys-av-mojligheterna-forsveriges-genomforande-av-sakerhetsradsresolution-2250-om-unga-fred-och-sakerhet.pdf>
- Nilsson, Christer. ”*Fallet Miljö-Greta – Barn ska inte gå vuxnas politiska ärenden*”
<https://newsvoice.se/2019/02/miljo-greta-barn-politik/>
Hämtad 20 april, publicerad 19 februari 2019.
- LSU. ”*Ta hotet mot ungas engagemang på allvar!*”
<http://hel.lsu.se/press/ta-hotet-mot-unga-pa-allvar?fbclid=IwAR2NBBjuD0t4cD5oE6eYNBVIPT3sVtRfJd1AJXIlzUn6GdViZHIEFexb-0A>